

De IJzeren Eeuw Land zonder paupers

Leeftijd: 16-18 jaar

Niveau: VO bovenbouw

Samengevat

Armoede was een groot probleem in de negentiende eeuw. Johannes van den Bosch trok zich het lot van de paupers en landlopers aan en geloofde dat hij deze mensen weer bij de samenleving kon betrekken door hen te voorzien van een woning en nuttig werk. Hij stichtte de Maatschappij van Weldadigheid. In kolonie Frederiksoord kregen armen een huisje en een stukje grond. Maar niet iedereen kon leven onder de strenge regels en betutteling. Het oprichten van strafkolonies werd noodzakelijk. Uiteindelijk nam de staat de armenzorg op zich, maar het ideaal om kansarmen te verheffen bestaat nog steeds.

Vakgebied

Geschiedenis

Kernbegrippen

Drenthe - veengrond - armenzorg -
Maatschappij van Weldadigheid - strafkolonies.

Kerdoel

Deze video sluit aan bij het examenprogramma geschiedenis, domein B Oriëntatiekennis. Tijdvak 8, kenmerkend aspect: discussies over de 'sociale kwestie'.

Verdieping

Deze video is onderdeel van de serie 'De IJzeren eeuw'. Op de programmapagina op Schooltv.nl staan nog meer videoclips over bijvoorbeeld over de bestrijding van [armoede in onze tijd](#).

Antwoorden

1 B, 2 De mens is maakbaar, je kunt zelf iets doen om iets van je leven te maken, dit wordt niet door god bepaald. **3** Hij geeft hier toch toe dat sommige mensen dwang nodig hebben om te gaan werken. **4** De kolonisten moesten van de woeste grond weer vruchtbare landbouwgrond maken. Die grond leverde dan weer geld op. **5a** Mensen dachten dat het zinloos was om te proberen armen te verheffen, dat bleek ook uit de noodzaak van het oprichten van de strafkolonies, **5b** De betutteling, het dankbaar moeten zijn. **6a** Hij stelt voor om kampen op te richten voor werkloze jongeren, **6b** eigen antwoord, de meeste mensen zijn in de basis optimistisch en denken in termen van vooruitgang, niet willen geloven in het slechte van de mens.

Kijkvragen

- Wie zetten zich in aan het begin van de negentiende eeuw niet in voor de armen in de maatschappij?
A Rijke burgers.
B Gemeentes.
C Kerken.
- Waarom was het idee van Van den Bosch een typisch Verlichtingsideaal?
- 'Ik meen te mogen aannemen dat de grondslag van allen arbeid, boven en behalve dien welke de onmiddellijke vervulling der dierlijke behoeften vordert, het gevolg is van dwang'
Johannes van den Bosch over gesticht Veenhuizen, 1829.

Leg aan de hand van de bovenstaande uitspraak uit dat idealist Van den Bosch zich toch niet al te veel illusies maakte over de aard van de mens

- Drenthe bestond uit 'woeste grond'. Welk werk moesten de arbeiders in de kolonies doen, denk je, zodat er een win-win situatie ontstond?

Couplet uit het lied *De kolonist*, 1835:

*Laat onvernoegden smalen
Op onze Maatschappij
Ik zal haar mijn dank betalen
Ik leef vergenoegd en blij*

- Waarom zouden sommige mensen smalend hebben gesproken over De Maatschappij?
  - Veel mensen hadden moeite met het leven in de kolonie. Wat vonden ze moeilijk, wat ook spreekt uit de laatste 2 regels?

Verdiepingsvraag

- Wat stelde minister-president Lubbers voor dat erg lijkt op het idee van Van den Bosch?
  - Waarom blijft dit idee van opvoedkampen altijd maar terugkomen. Ook in onze tijd?